

Ekologinen kompensatio luonnonsuojelulain uudistuksessa

14.3.2023

Leila Suvantola, lainsäädäntöneuvos

Ympäristöministeriö, LYMO, LUMO

Luonnonsuojelulaki 9/2023

Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio (luku 11)

- Ekologisen kompensatian alueelliset ja luonnontieteelliset kriteerit lainsäädäntöön
- Aina hyvittävä ennen heikennyksen aiheuttamista
- Maanomistajan vapaaehtoiselle luonnonarvojen tuottamiselle viranomaisvarmennus
- Taloudellisen toimijan vapaaehtoisen hyvityksen viranomaisvarmennus
- Tiedon saatavuus (kompensaatiorekisteri)
- Viranomaisen tehtävien määrittely
- Kompensaatio- eli hyvitysalueen hävittämis- ja heikentämiskiello ja sen pysyvyyden varmentaminen (hyvitysvelvollisuus, jos sallitaan poiketa hävittämis- ja heikentämiskiellosta)

Kompensaatio on viimesijainen keino

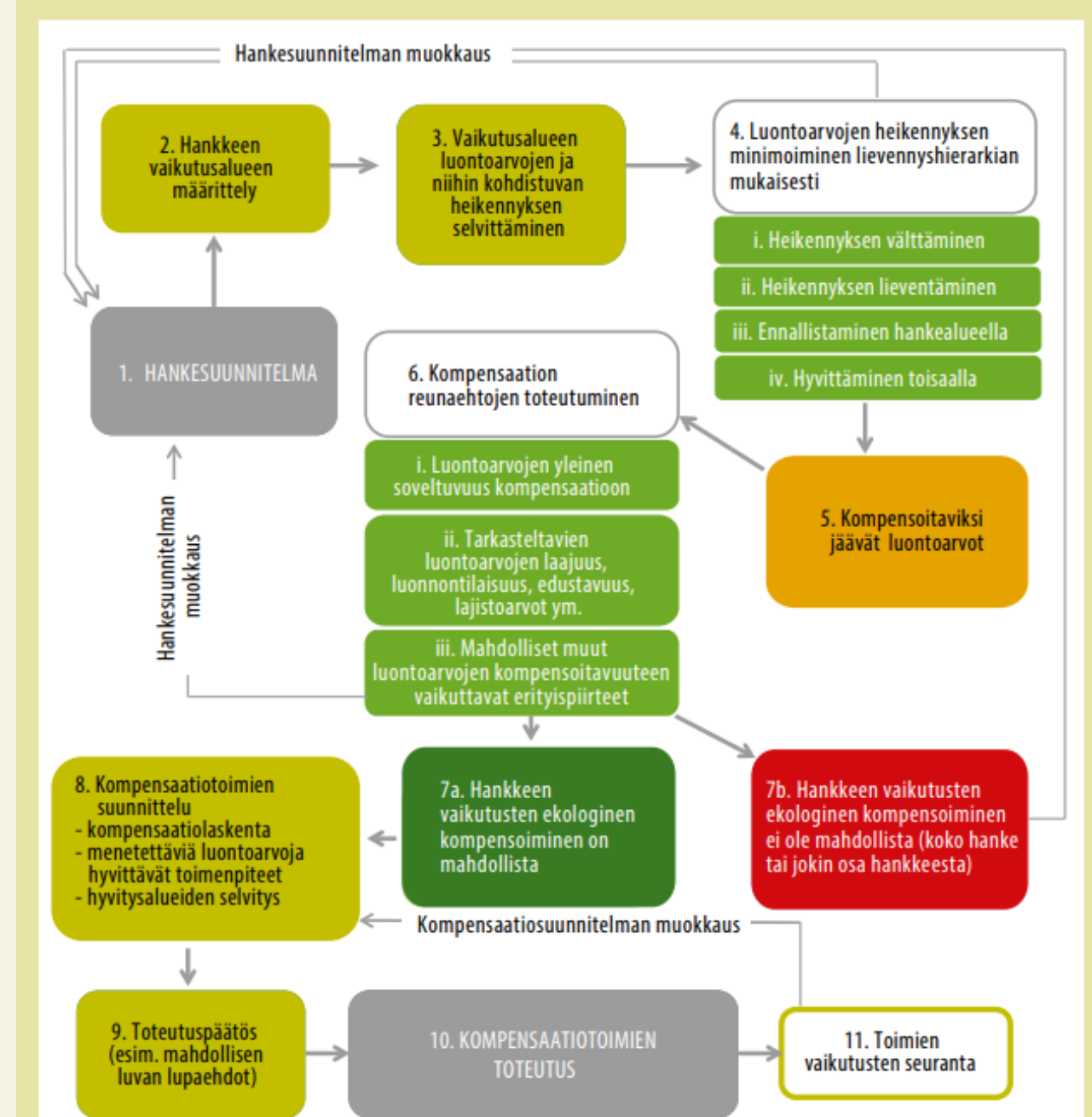
LSL 3 § 1 mom 5 kohta:

ekologisella kompensatiolla

eliölajeille ja luontotyypeille aiheutettavien heikennysten hyvittämistä parantamalla eliölajien ja luontotyyppien tilaa heikennysalueen ulkopuolella, kun heikennyksiä on ensisijaisesti vältetty, toissijaisesti minimoitu ja, jos mahdollista, heikennettyjen eliölajien ja luontotyyppien tilaa on ennallistettu heikennysalueella.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Hyvittävät toimenpiteet

- Korvaavat luontotypille tai lajin elinympäristölle aiheutuvan heikennyksen vähintään täysimääräisesti
  1. palautetaan luonnonarvoiltaan tai kunnoltaan heikentynyt alue ennallistumaan kohti luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa;
  2. lisätään luontotyyppin tai lajin elinympäristön pinta-alaa;
  3. parannetaan luontotyyppin tai lajin elinympäristön ekologista laatua
- Lisäisyys = Ei ole muuhun lainsäädäntöön tai velvoitteeseen perustuvaa velvollisuutta
  - sulkee pois toimet, joita lainsäädäntö edellyttää (esim. metsälaki 10 §), valtio rahallisesti tukee (Helmi-toimenpiteet, Metso-toimenpiteet), sertifikaatti edellyttää (FSC, PEFC) sekä valtion maalla Natura-alueen hyvän tilan saavuttamista edellyttämät toimet
  - Edellä mainitut velvoitteet ylittävät toimet ovat lisäisiä
  - Esimerkiksi SL-varaus kaavoituksessa ei sulje pois aktiivisten toimenpiteiden tuottamaa lisäisyyttä

Esimerkkejä hyvittävästä toimenpiteistä

Avoimet ja harvapuustoiset suot, Etelä-Suomen letot, joita heikentää metsittyminen, umpeen kasvaminen ja pusikoituminen

- puuston ja taimikon poistaminen (lettojen kohdalla voi olla jatkuvaa, usein toistuvaa)
- kasvillisuuden ja pensaikon raivaus
- ojien tukkiminen

Lähes kaikki metsäiset luontotyytit, joita heikentää elävän puuston ikärakenteen ja lajiston yksipuolistuminen

- pienaukkojen hakkaaminen tasarakenteiseen metsään
- lehtipuiden suosiminen esim. avaamalla puustoa niiden ympäriltä
- erilaiset metsien poltot ja kulotukset
- moni kuollutta puuta lisäävä toimenpide monipuolistaa myös puustorakennetta

Kaikki Itämeren meriluontotyypit, jota heikentää rehevöityminen ravinnekuormituksen vuoksi

- ravinnekuormitusta rajoittavat toimet maa- ja metsätaloudessa Itämereen laskevien jokien valuma-alueilla (esim. suojakaistat, saostusaltaat, pohjapadot, ojakatkokset, kosteikkojen rakentaminen, kipsin levittäminen pelloille, vesistöihin rajoittuvien peltojen poistaminen viljelystä, karjanlannan jatkoprosessointi)
- teollisuuden ja yhdyskuntien jätevesien puhdistuksen tehostaminen (esim. typen poisto)
- kalanviljelylaitosten ravinnepestöjen vähentäminen
- matalien merenlahtien ja fladojen rehevöitymisen ja umpeenkasvun vähentäminen järviruo'on niitolla ja niittojätteen poistolla sekä valuma-alueella kohdennetuilla vesiensuojelutoimilla
- ravinteiden tai biomassan poisto paikallisesti merestä esim. levä- tai simpukkaviljelmien avulla tai poistamalla järviruokoa, särkikaloja tai viherleviä (tehokkuutta selvitettävä)

[SUOMEN YMPÄRISTÖ 4/ 2018 Luontotyyppien soveltuminen ekologiseen kompensatioon Suomessa](#) (Anne Raunio, Susanna Anttila, Minna Pekkonen, Olli Ojala)

Suojeluhyvitys

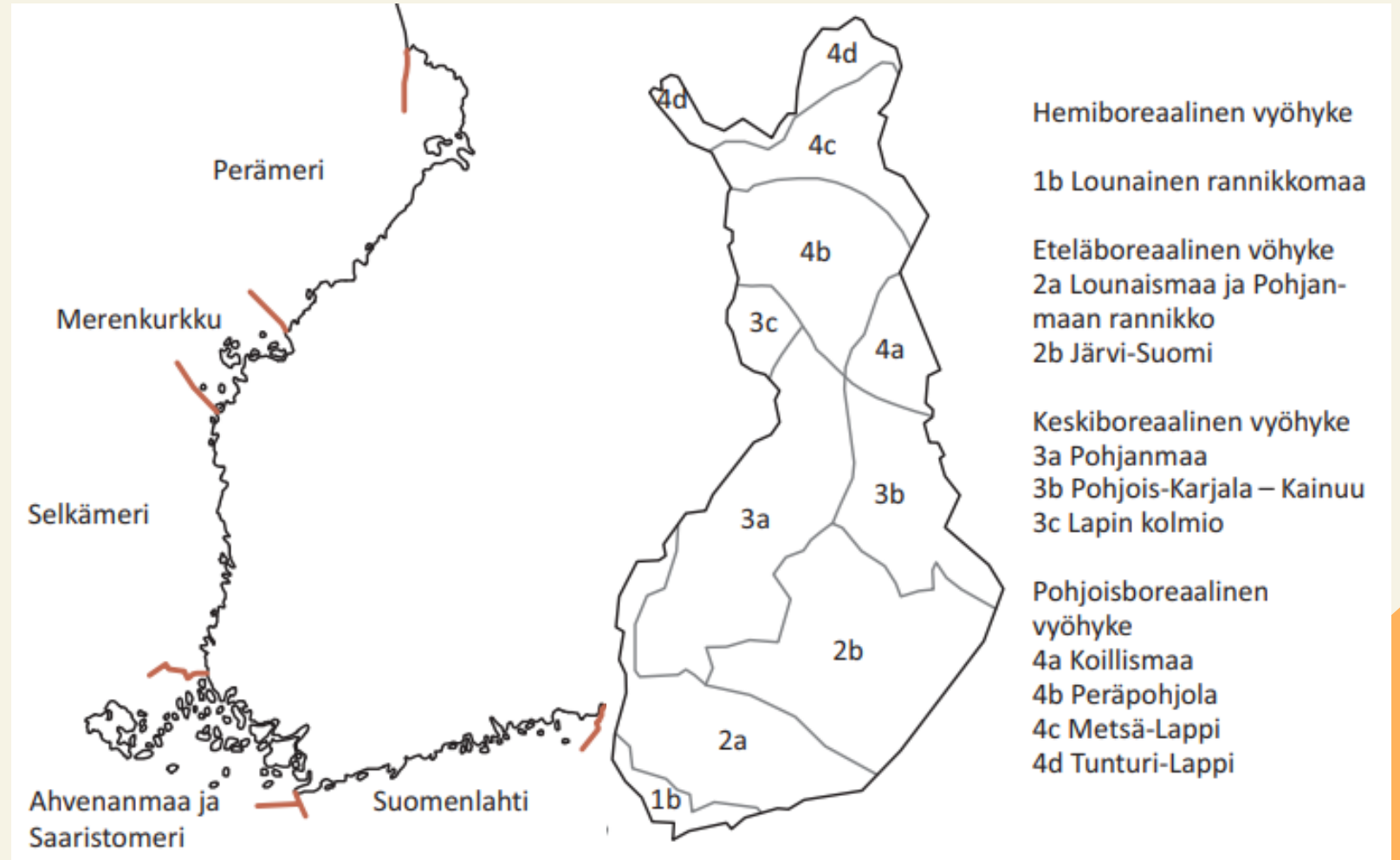
- Suojeluhyvitys = uhanalaisen luontotyypin luonnontilaltaan edustavan esiintymän pysyvä suojeleminen, jos
  - a) suojeleminen ylläpitää tai parantaa luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa estämällä luonnontilan heikentymistä aiheuttavan toiminnan ja
  - b) tuottaa paremman ekologisen lopputuloksen kuin ennallistaminen tai kunnostaminen
- HE 76/2022
  - Ei aktiivisia toimenpiteitä, vaan arvokkaan luontotyypin esiintymän pysyvä suojeleminen
  - Lisäisyys määrittyy sen perusteella, mikä on edeltävä tilanne. Jos aluetta koskee ennalta jokin käytönrajoitus, lisäisyys on vähäisempi.
  - Kyseeseen tulevat luontotyypit, joiden luominen tai ennallistaminen on lyhyellä tähtäimellä usein vaikeaa tai mahdotonta, kuten vanhat metsät. Tyypillisimmin kyse olisi hakkuukypsästä, METSO-kriteerit täyttävästä luonnonmetsästä, jonka hakkuu estyisi pysyvästi. Tällaisellakin alueella voisi olla tarvetta tehdä lisäksi luonnonarvojen kehittymistä nopeuttavia toimenpiteitä, kuten lahoppuun lisäystä. Muita suojeluhyvityksenä kyseeseen tulevia luontotyyppisiä olisivat esimerkiksi palsasuoit ja tunturiluontotyypit.

Hyvityksen alueellinen vastaavuus

Hyvittävät toimenpiteet on toteutettava

- samalla tai siihen rajautuvalla metsäkasvillisuusvyöhykkeen osa-alueella, samalla merialueella ja samalla rajautuvan päävesistöalueen samassa vesimuodostumatyypissä, jolla heikennys aiheutuu;
- sen saamelaisyhteisön alueella, jonka alueella heikennys tapahtuu;

Hyvityksen luonnontieteellinen vastaavuus ja jouston rajat

- Ensisijaisesti hyvittävä samaa luontotyyppiä tai saman lajin elinympäristöä (luonnonarvovastaavuus)
- Uhanlaisen luontotyyppin tai lajin osalta voidaan tästä poiketa vain, jos luonnontieteellisistä syistä ei ole mahdollista. Tällöin hyvityksen oltava heikennettävää luonnonarvoa vastaavan, yhtä uhanalaisen tai uhanalaisemman luonnonarvon parantamista toimenpiteillä
- Jos heikennettävä luonnonarvo ei ole uhanlainen, voidaan hyvittää muun luontotyyppin tai lajin elinympäristön luonnonarvoilla
- On tarkasti harkittava, toteutuuko täysimääräinen hyvittäminen, jos heikennys ja hyvittäminen kohdistuisivat eri luontotyyppiryhmän luontotyyppeihin, etenkin kun kyse uhanalaisesta heikennettävästä luontotyyppistä tai uhanalaisen lajin elinympäristöstä (ks. [SUOMEN YMPÄRISTÖ 4/ 2018 Luontotyyppien soveltuminen ekologiseen kompensatioon Suomessa](#) (Anne Raunio, Susanna Anttila, Minna Pekkonen, Olli Ojala))

YM-asetuksella tarkennuksia

- Hyvittävien toimenpiteiden luonnonarvoihin liittyvästä ja alueellisesta vastaavuudesta
  - Laskenta:
    - heikentymisen ja lisäisyyden määre (luonnonarvohehtaari = muutoksen määrä x pinta-ala)
    - Tilan ja muutoksen arviointi (luokat 0 [luonnonarvot menettänyt]-1 [luonnontilaisen kaltainen] arvioinnin yhtenäistämiseksi) heikentymisen ja lisäisyyden mittaamiseksi
    - viiveen huomioiminen (nykyarvolaskenta)
  - Joustavan hyvityksen käyttömahdollisuus
  - Suojeluhyvityksen käyttömahdollisuus
- Hyvittämissuunnitelman sisällöstä

Kompensaatiorekisteri

- Määrittelyt tehty 10/2022 – 1/2023, minimitasoinen rekisteri käytössä 1.6.2023
- Rekisteri linkittyy ELY-keskuksen päätöksentekojärjestelmään
- Valmiissa rekisterissä (toteutuu täysimittaisesti vasta lain tultua voimaan)
  - Haetaan lausuntoa hyvityssuunnitelmasta eli suunnitelmasta, jolla luotaisiin lisää luonnonarvoja hyvittävin toimenpitein
  - Haetaan lausuntoa tuottavien luonnonarvojen määrästä luonnonarvohehtaareina
  - Voi löytää luonnonarvojen tuottajan ja saada yhteyden häneen luonnonarvohehtaareiden ostamiseksi
  - Voi siirtää luonnonarvojen omistuksen toiselle
  - Voi antaa suostumuksen luonnonarvojen käyttämiseen heikennysten hyvittämiseen
  - Voi hakea päätöstä hyvityksen riittävydestä (luonnonarvohehtaarit poistuvat markkinoilta)

Miten hyvittäminen etenee

- 1) Luonnonarvojen tuottamiseen halukas maanomistaja (luonnonarvojen tuottaja) laatii hyvittämissuunnitelman noudattaen yleisiä heikennyksen ja hyvityksen sääntöjä.
- 2) ELY-keskus antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon hyvittämissuunnitelman asianmukaisuudesta ja toimittaa lausunnon tiedoksi kyseisen hyvittämisalueen sijantikunnalle ja maakunnan liitolle.
- 3) Luonnonarvojen tuottaja toteuttaa suunnitelman mukaiset toimenpiteet, jotka ovat edellytyksenä luonnonarvojen kehittymiselle kohti tavoiteltua tilaa (perustavat toimenpiteet).
- 4) ELY-keskus toteaa maanomistajan hakemuksesta antamallaan lausunnolla toteutetuilla toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadun ja määrän.
- 5) ELY-keskus rekisteröi maanomistajan hakemuksesta tuotettavat luonnonarvot tarjolle kompensatiorekisteriin.

6) Heikentävän toimenpiteen tai hankkeen toteuttaja (heikennyksen aiheuttaja) tunnistaa (sovellettavan lupalainsäädännön tai luonnonsuojelulain velvoittamana) suunnitellulla toimenpiteellä tai hankkeella heikennettävät luontoarvot.

7) Heikennyksen aiheuttaja voi halutessaan vapaaehtoisesti sopia luonnonarvojen tuottajan kanssa tuotettavien luonnonarvojen ehdottamisesta heikennyksen hyvityksenä sekä maksettavasta hinnasta. (Luonnonarvot voidaan myydä myös ilman, että niitä heti käytetään hyvityksenä.)

8) ELY-keskus tekee heikennyksen aiheuttajan hakemuksesta päätöksen hyvityksen korvaavuudesta. Korvaavuus voi olla joko heikennystä vastaavaa tai sen ylittävää. Jos heikennys on vähintään täysimääräistä ja täyttää laissa asetetut kriteerit, elin-keino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on annettava myönteinen päätös. Päätöksessä kielletään hyvitysalueen luonnonarvojen hävittäminen ja heikentäminen. Päätöksessä määritellään hyvitysalueen rajat. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Päätös merkitään kiinteistörekisteriin.

9) Heikennyksen aiheuttaja maksaa sovitun hinnan luonnonarvojen tuottajalle (sekä niin sovittaessa jatkuvien hoitotoimien toteuttamisesta vuosittaisen korvauksen).

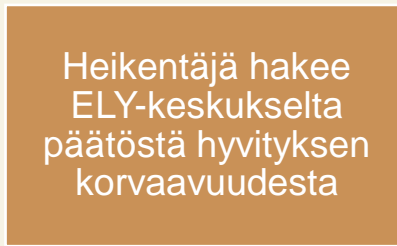
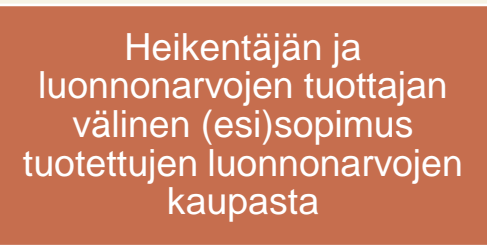
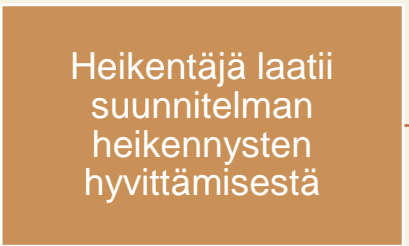
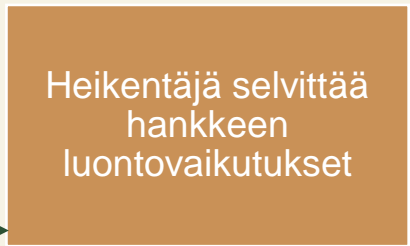
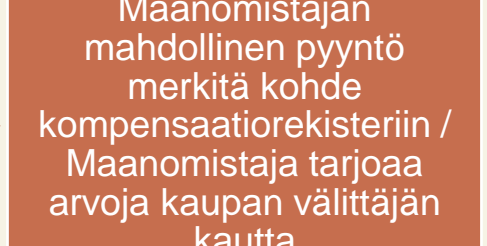
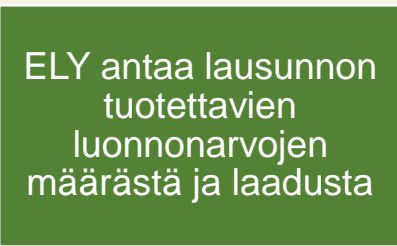
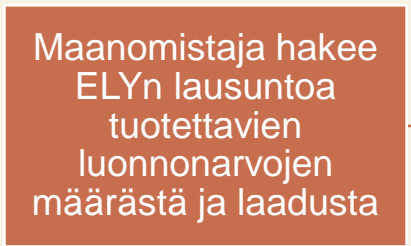
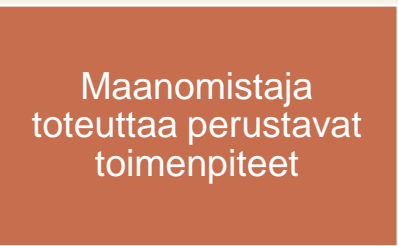
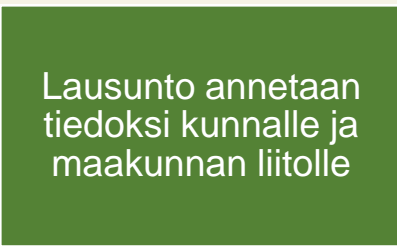
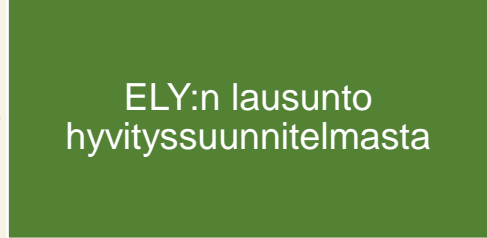
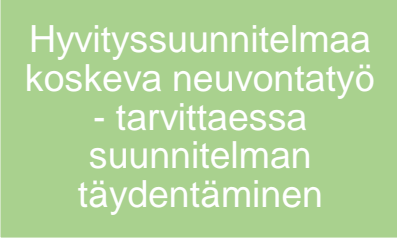
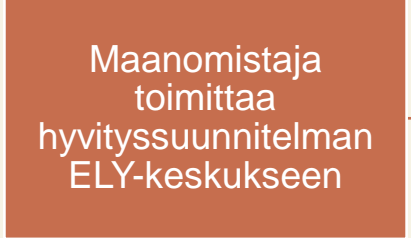
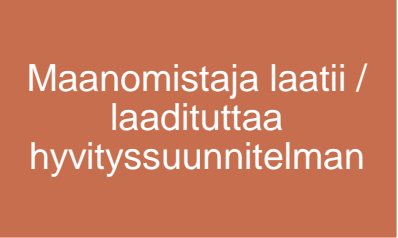
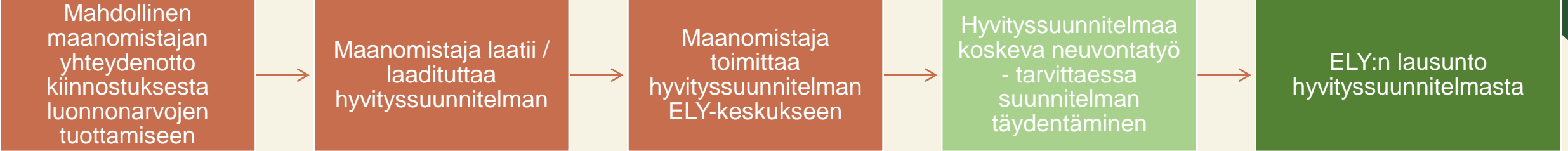
10) Tuotettavat luonnonarvot merkitään kompensatiorekisterissä hyvityksenä käytetyiksi.

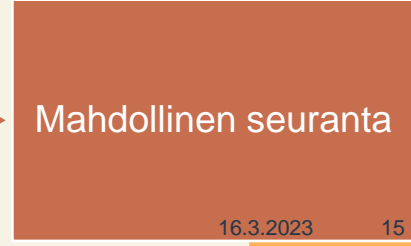
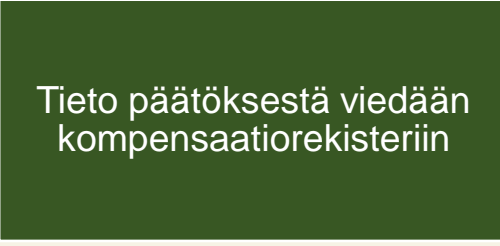
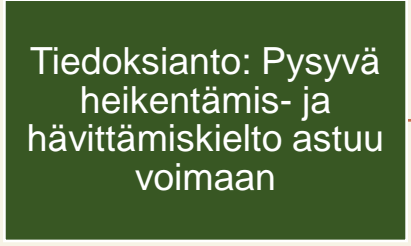
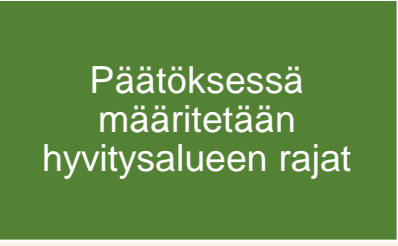
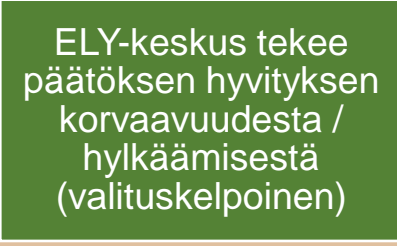
Maankäytön suunnittelu ja laajemmat hyvityskohteet

- Maankäytön suunnittelussa voisi huomioida kompensaation tunnistamalla sellaisia luonnonarvoiltaan heikentyneitä kohteita, joilla olisi mahdollista tuottaa luonnonarvoja esimerkiksi uusien rakennettavien kohteiden hyvittämiseen. Voi olla taloudellisesti järkevää säilyttää ja ennallistaa
- Laajemmat yhteiset hyvitysalueet Ruotsin mallilla voisivat olla hyvä malli: tuottaisivat ennakkoon luonnonarvoja, jolloin niiden lisäarvo on käytettäessä suurempi kuin vastatuotetuilla. Voidaan käyttää monessa osassa, useaan hankkeeseen. Taloudellisesti järkevää tuottaa kerralla enemmän ja onnistuminen todennäköisempää

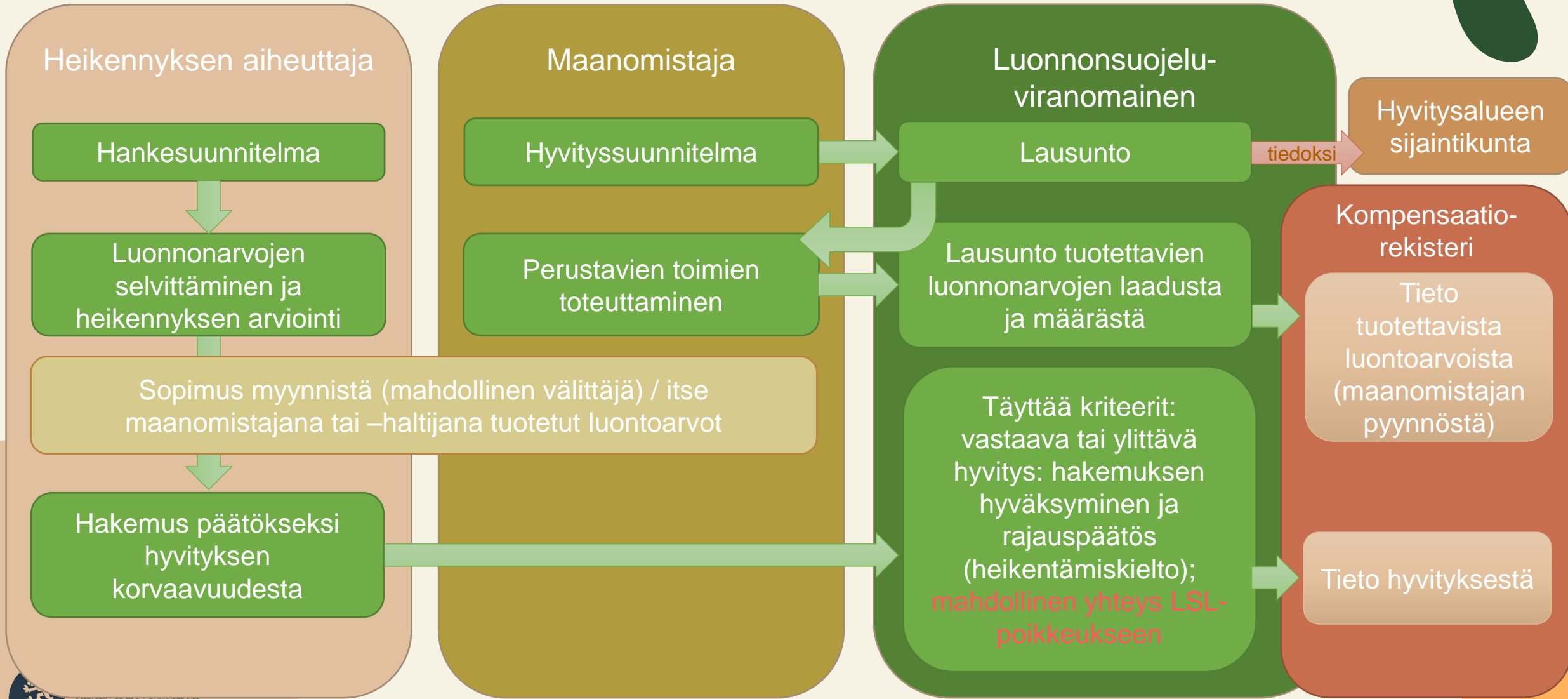

LSL poikkeus?

Ekologisen kompensaaion eteneminen

Suhde luontotyyppin suojelusta poikkeamiseen

- ”jos kyseisen luontotyyppin **suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu** tai luontotyyppin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.
- Vrt. rajausperusteet (HE 66 §): ”... voi päättää suojella ... esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä...” = rajoittaa joustavaa kompensatiota!
- ...lupa annetaan määräaikaisena ja se saa olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan.
- ... lupaan voidaan liittää ehtoja, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojeluarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai muita velvoitteita” (66 §)

Suhde lajisuojelusta poikkeamiseen

- ELY voi antaa poikkeuksen 70, 73, 74, 77, 78 ja 79 §:ssä säädetyistä, jos **siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle**.
- Vrt. erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajausperusteet (HE 77 §): ”...voi päättää suojella erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan ...” = rajoittaa joustavaa kompensatiota!
- Lintulajien osalta poikkeamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeus on tarpeen
- 1) eläimistön tai kasviston suojelemiseksi;
- 2) kansanterveyden, lentoturvallisuuden tai muun yleisen turvallisuuden turvaamiseksi;
- 3) viljelmille, kotieläimille, metsille, kalataloudelle tai vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi;
- 4) tutkimus- ja opetustarkoituksen, kannan lisäämis- tai uudelleenistutustarkoituksen taikka näitä varten tapahtuvan kasvatuksen mahdollistamiseksi.

- Tiukkaa suojelua edellyttävien eliölajien osalta poikkeamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeus on tarpeen
- 1) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi tai luontotyyppien säilyttämiseksi;
- 2) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta tai vesistöjä taikka muuta omaisuutta;
- 3) kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevista taikka muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;
- 4) näiden eliölajien tutkimus- ja koulutus-, uudelleensijoittamis- tai uudelleenistuttamistarkoituksessa taikka näiden tarkoitusten kannalta tarvittavien lisääntymistoimenpiteiden vuoksi, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen.
- Lupa annetaan määräaikaisena ja se voi olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan.
- Lupapäätökseen voidaan liittää ehtoja, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojelevarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai muita velvoitteita.

Komission ohjeasiakirja 12.10.2021

- Korvaavia toimenpiteitä voidaan harkita, kun kyseessä ovat perustellut poikkeukset 12 artiklan 1 kohdan d alakohdasta eli lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen tai hävittäminen.
- Lajien biologiasta, ekologiasta ja käyttäytymisestä riippuen tällaiset toimenpiteet voivat toimia hyvin joidenkin lajien tapauksessa mutta eivät toisten yhteydessä. Toisin kuin lieventävät toimenpiteet, korvaavat toimenpiteet ovat riippumattomia toiminnasta, josta lisääntymis- tai levähdyspaikan heikentäminen tai hävittäminen aiheutuu. Tällaisten toimenpiteiden tarkoituksena on kompensoida lisääntymis- tai levähdyspaikkaan kohdistuvia erityisiä kielteisiä vaikutuksia, mikä ei missään tapauksessa vaikuta haitallisesti kyseisen lajin suojelun tasoon. Korvaavien toimenpiteiden olisi mieluiten sovittava yhteen lisääntymis- tai levähdyspaikkaan kohdistuvien kielteisten vaikutusten kanssa, ja niiden olisi oltava käytössä ja tehokkaita ennen kielteisen vaikutuksen ilmenemistä.

- Korvaavia toimenpiteitä ei mainita 16 artiklassa, joten ne eivät ole pakollisia. Niillä ei myöskään voida perustella tai kompensoida 12 artiklan rikkomista, vaan ne voivat olla yksi osatekijä, jolla pyritään varmistamaan 16 artiklan 1 kohdan vaatimuksen noudattaminen, jonka mukaan kyseisten lajien suojelun tasoon ei saa kohdistua haitallisia vaikutuksia.
- Ihannetapauksessa korvaavilla toimenpiteillä i) kompensoitaisiin toiminnan kielteinen vaikutus lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin erityisolosuhteissa (paikallisen kannan tasolla) ii) olisi hyvät onnistumismahdollisuudet, ja ne perustuisivat parhaisiin käytäntöihin iii) parannettaisiin lajien mahdollisuuksia saavuttaa suotuisa suojelun taso iv) voitaisiin saada aikaan tuloksia ennen lisääntymis- tai levähdyspaikan heikentämistä tai hävittämistä tai viimeistään näiden paikkojen heikentämisen tai hävittämisen alkaessa.
- **Kompensaatiotoimenpiteillä voitaisiin taata, että lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin ei aiheudu haitallisia kokonaisvaikutuksia kannan tasolla tai luonnonmaantieteellisellä tasolla.**
- **Kompensaatiotoimilla ei voida ohittaa poikkeuksen tarvetta eikä tarvetta täyttää kaikkia kolme kriteeriä.**

Kiitos

Leila Suvantola

Leila.suvantola@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

